

Klämtar klockan för kronan?

En ESO-rapport om Sverige, euron och EMU

Volym 1

RAPPORT TILL
Expertgruppen för
Studier i Offentlig ekonomi
2026:6

STATENS OFFENTLIGA
UTREDNINGAR
Fi 2007:03

Har vi ett val?

2026-10-08

Expertgruppen för
Studier i Offentlig ekonomi

Program

10:00 Inledning

Anne Vadasz Nilsson

10:05 Presentation av ESO-rapporten *Klämtar klockan för kronan?*

Lars Lundberg

10:35 Kommentar

Stefan Ingves

10:50 Panelsamtal och frågor

Katarina Areskoug, Lars Lundberg, Robert Bergqvist och Stefan Ingves

11:30 Seminariet slut

Klämtar klockan för kronan?

En ESO-rapport om Sverige, euron och EMU

Volym 1

RAPPORT TILL
Expertgruppen för
Studier i Offentlig ekonomi
2026:6

STATENS OFFENTLIGA
UTREDNINGAR
Fi 2007:03

Expertgruppen för
Studier i Offentlig ekonomi

Klämtar klockan för kronan?

En ESO-rapport om Sverige, euron och EMU

Lars Lundberg

Rapport till

Expertgruppen för studier i offentlig ekonomi

2026:6

Klämtar klockan för kronan?

- **Volym 1 (Sverige-perspektiv)**

- Tillbakablick
- Aktuell relation till EMU
- Sveriges möjliga väg till euron
- Handlingsalternativ

- **Volym 2 (EU-perspektiv)**

- Tio förändringar efter 2003
- ECB, offentliga finanser, samordning av ekonomisk politik, stabilitetsmekanismer (ESM), Bankunionen, Eurogruppen och eurozonens styrning, EMU globalt, uppstramad prövning, ins & outs, stark politisk vilja

Tillbakablick

- **Medlemskapet 1993 - 1995**

- EMU knepig fråga
- (S) kritiska men inte avvisande, borgerliga positiva
- Politiskt anförande med försiktig reservation
- Ingen juridisk särlösning
- EMU lyftes ur ”paketet”, senare beslut i riksdagen
- Mycket svårt opinionsläge, inte tappa medlemskapet

- **Folkomröstningen 2003**

- Övergav upplägg med beslut i riksdagen
- Utspel (M) 1997, kritisk opinion i (S)
- Kampanj med splittringar. Oklarheter.
- Ett tydligt nej

Aktuell relation

- **Vad säger EU:s grundfördrag?**
 - Förpliktelse att försöka kvalificera sig. EU:s råd beslutar om inträde.
 - Bara Danmark (och tidigare UK) har särställning
 - Fördraget gäller fullt ut för Sverige
 - Anförandet 1993 ändrar inget i grundfördraget
- **Legal konvergens: Lagstiftningen om Riksbanken måste överensstämma med fördraget**
 - Riksbanken är oberoende och har prisstabilitet som huvudmål, men det finns ändå sedan 1998 en lång rad brister.
 - Gäller oberoendet, monetär finansiering, integration i ECBS
- **Konvergenskriterierna**
 - Sverige uppfyller tre av fyra kriterier men inte det om valutastabilitet/ERM2

Inflytande

- **ECB**
 - Utanför ECB-rådet, direktionen, förberedande kommittéer
 - Beslutar penningpolitiken i euroområdet
- **Bankunionen**
 - Tillsynsnämnden i ECB (banktillsyn)
 - Resolutionsnämnden (krishantering)
- **Eurogruppen**
 - Samordning av ekonomisk politik
 - Krishantering
 - Linjen i globala diskussioner om valutapolitik
- **Slutsats:** Sverige står utanför beslut som är viktiga för svensk ekonomi

Inre marknaden och valutapolitik

Kronans växelkurs mot euron 1999 – 2026:2

One market, one money

- **Valutasamarbete nödvändigt för nära ekonomisk integration**
- **"Förväntning" (men inte skyldighet) att delta i ERM2, men ...**
- **... tillåtet med flytande växelkurs**
- **Inga valutavillkor för att fullt ut vara delaktig i den inre marknaden**

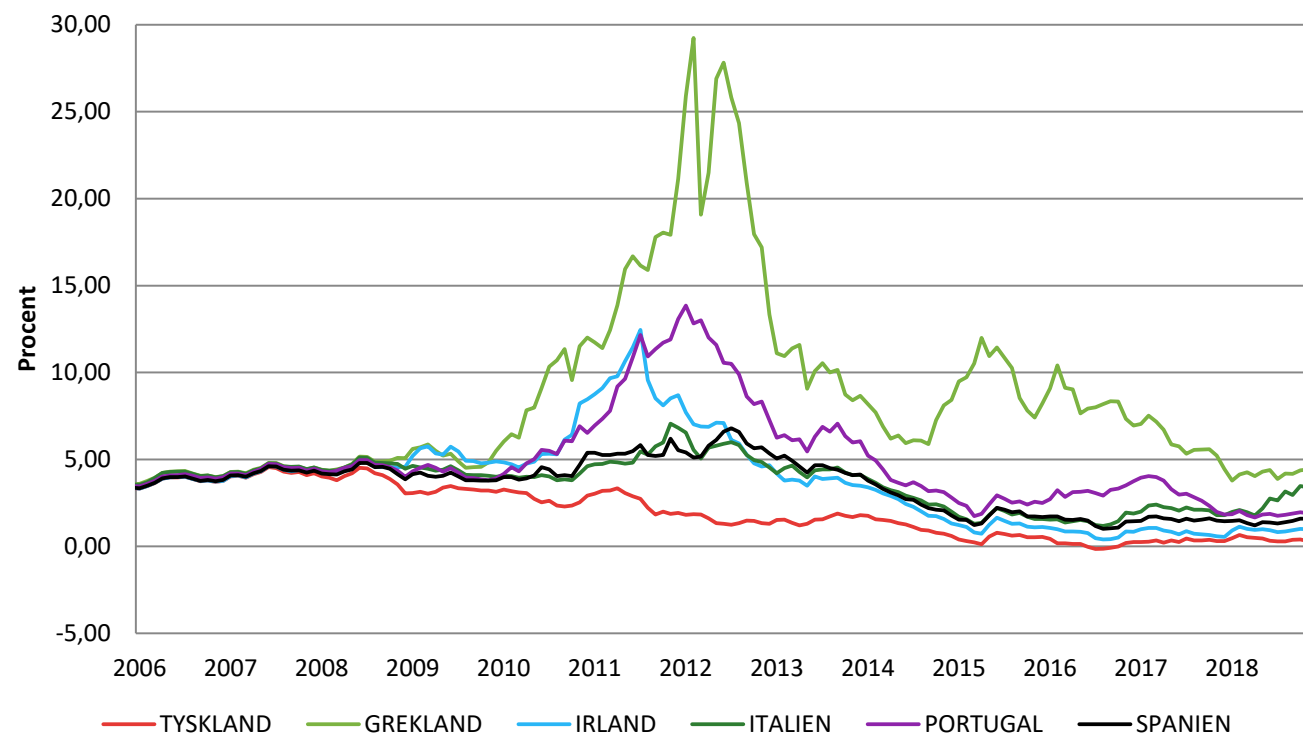

€urokrisen 2010 – 2012/ 2015

- Började med Grekland
- Nödlån (med stränga villkor) behövdes. Eurozonen + IMF.
- Bilateralt, EFSF, EFSM
- ECB tog aktiv roll, obligationsköp och likviditet till bankerna
- Anpassningsprogram för Irland, Portugal, Spanien, Cypern
- Eurons fortbestånd hotat
- Vändningen 2012: "Whatever it takes", Bankunionen, ESM
- Grekland värst (tre program), nära lämna euron 2015

Kraftigt höjda låneräntor

Reformer och reformförslag

- Begränsande regelverk (artikel 125 om "no-bail-out", monetär finansiering)
- Rättstvister i EU-domstolen och tyska Författningsdomstolen
- Flera förslag i centraliserande riktning (eurobonds, finanspolitisk stabiliseringsfond, gemensamt finansdepartement, bindande samordning)
- ... men det blev inte mycket i den riktningen
- Dock: Bankunionen, Europeiska stabilitetsmekanismen och ...
- ... strängare krav på de offentliga finanserna, men mjuk tillämpning
- Gemensamma pengar är hårt villkorade (Resolutionsfonden, ESM)

Stora förändringar av EMU sedan 2003

- **Europeiska centralbanken**

- Mognat som institution efter närmare 30 år
- Oberoendet och huvudmålet prisstabilitet kvar
- Okonventionella medel, köp av statsobligationer (SMP, OMT, TPI, PSPP)
- Kontroverser och rättstvister
- "Whatever it takes" – lender of last resort
- Större öppenhet. Utvecklad relation till Europaparlamentet.

- **Offentliga finanser**

- Eget ansvar, ingen transfereringsunion
- Stabilitets- och tillväxtpakten reformerad flera gånger
- Statistik, budgetramverk
- Ändå: Flera problem är kvar

... stora förändringar efter 2003

- **Bankunionen**
 - Största integrationssteget efter 2003
 - Tillsynsmekanismen – banktillsyn i ECB (under nationell medverkan)
 - Resolutionsmekanismen
 - Bankerna starkare finansiell ställning. Bättre tillsyn.
- **Grupperna "ins & outs"**
 - Utvidgningar av euroområdet: nio länder sedan 2003
 - Gruppen "outs" 2003: Sverige, Danmark, UK
 - Gruppen "outs" idag: Sverige, Danmark, Polen, Rumänien, Tjeckien, Ungern

... stora förändringar efter 2003

- **Europeiska stabilitetsmekanismen (ESM)**
 - Kan ge nödlån till euroländer med betalningssvårigheter
 - Möjliggör att sanera ekonomin under ordnade former
 - Men, strikta ekonomisk-politiska villkor. Inte attraktivt.
 - Utbetalning stegvis, men bara om villkoren uppfylls
 - Flera stödformer, lån det viktigaste
 - Kapacitet 500 miljarder euro
 - Lån ska betalas tillbaka. Mekanismer finns för att säkra återbetalning (PCS, övervakning, varningssystem ...).

Om Sverige skulle införa euron

- **Hållpunkter**

- ERM2 i minst två år (vår till vår)
- Inträde i Bankunionen senast samtidigt med inträde i ERM2 (nytt)
- Betyder att lagstiftning om Bankunionen måste förberedas i god tid
- Lagstiftningen om Riksbanken måste rättas till, även grundlag
- Svårt se problem med ERM2
- Svensk ekonomi är väl förberedd, men inte lagstiftningen
- ... och politiken är inte så lätt

Processen i översikt

2027	-	Start arbete med lagstiftning om Riksbanken och Bankunionen
	-	Parlamentarisk utredning om att införa euron som valuta
2028	-	Senast maj: Ansökan om att gå med i Bankunionen
	-	Senast maj: Annonsering av avsikt att gå in i ERM2
2029	-	1 januari: Lagstiftning om Bankunionen träder i kraft
	-	Januari – april: Ställningstagande i riksdagen om politisk avsikt att införa euron
	-	Senast maj: Inträde i ERM2 och Bankunionen
2030	-	I början av året: Riksdagsbeslut om ny lagstiftning om Riksbanken,
	-	September: Allmänt val till riksdagen där EMU tas upp
	-	Övergångsplan läggs fram
2031	-	1 januari: Ny lagstiftning om Riksbanken träder i kraft
	-	Maj/juni: Konvergensrapporter från kommissionen och ECB
	-	Juni/juli: Beslut i Ekofinrådet
2032	-	1 januari: Euron införs som valuta

Beslut i riksdagen eller folkomröstning?

- **Beslut i riksdagen**

- Konformt med uppgörelsen inför EU-medlemskapet
- Det normala för politiskt beslutsfattande i Sverige
- Ingen ny folkomröstning är utlovad

- **Folkomröstning**

- Invändningar: Låsningar, polarisering, yttre påverkan ...
- Juridiskt och politiskt besvärlig situation som bör analyseras i förväg
- Kan bli folkomröstning ändå, men ...
- ... ett nej troligen definitivt eller gäller flera decennier

Skillnad för ekonomi och ekonomisk politik

- Knappast någon ödesfråga, har blivit överdramatiserat
- Stabiliseringspolitiken: Större samstämmighet med euroområdets konjunktur. Bättre rustat nationellt.
- Slut med svagare kurs och stora svängningar i växelkursen mot euron
- Inte stora krav från euroområdets regler jämfört med nuvarande inriktning
- Euron i sig innebär inte ett federalt EU
- Alltså: Sveriges ekonomiska framgång skulle fortsatt hänga på omvärlden och vad vi själva gör

Handlingsalternativ

1. Införa euron
2. Fortsätta som nu (ha kvar kronan)
3. Undanröja hinder (ändra lagstiftning om Riksbanken och Bankunionen)
4. Partiellt närma sig (gå med i Bankunionen)

VÄGVAL – EURON VS KRONAN

Klämtar klockan för kronan?

Robert Bergqvist
Stockholm | 8 oktober 2026

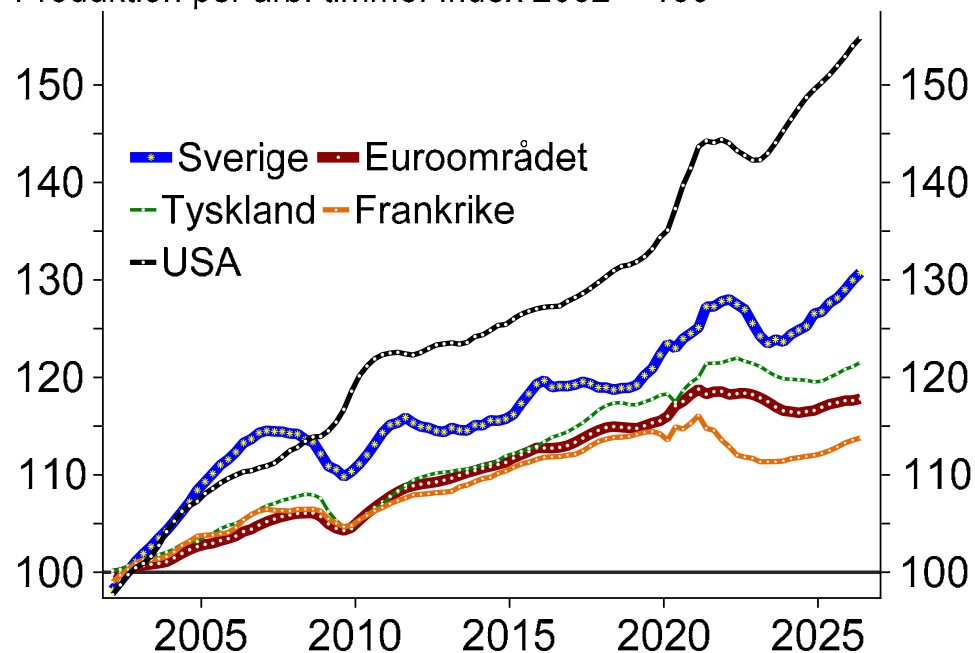
”Nostalgi är ingen strategi” – fyra reflektioner

1. Utredningen: ett välkommet bidrag i en viktig fråga
Stora systemskiften: världen 2026, och **framtiden**, är helt ny jämfört med 2003
2. Kronan har inte hindrat en stark ekonomisk utveckling
Tillväxt – produktivitet – statsfinanser – bytesbalans – konkurrenskraft – ”attraktion”
3. Euroområdet: starkare, men är institutionellt ofullbordat
Trots kriser: växande politisk fragmentering som hämmar beslutskraften
4. Önskan: ny parlamentarisk euroutredning
Framåtblickande och baserad på 2030-talets förutsättningar ...

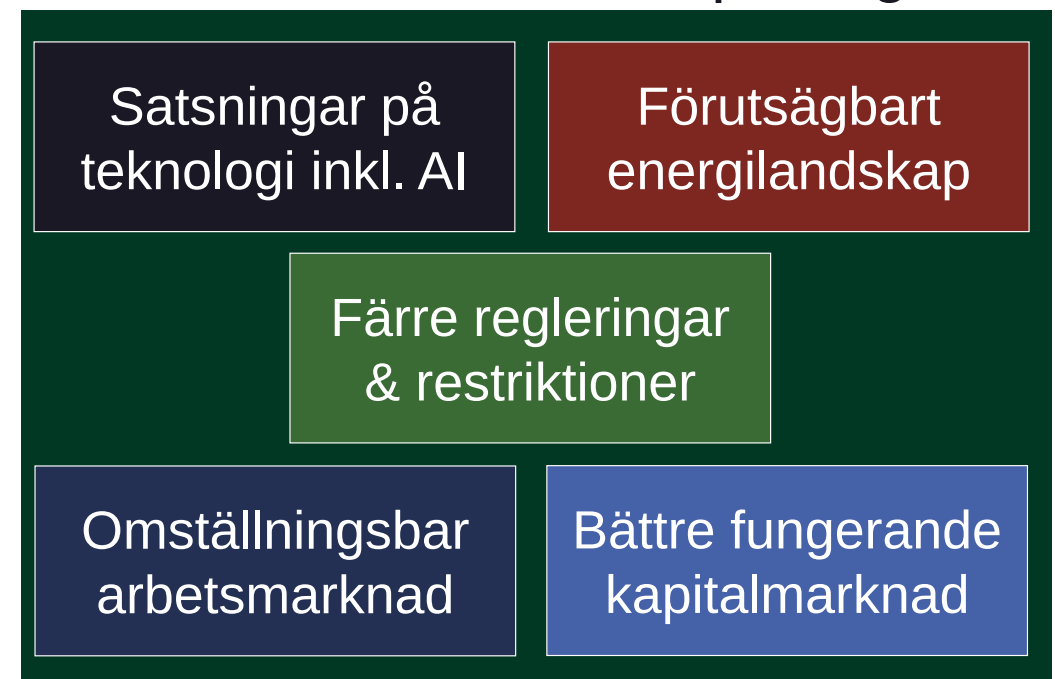
Produktivitet & motståndskraft i oförutsägbart värld

Produktivitet: 2002-idag

Produktion per arb. timme. Index 2002 = 100

Vart är euroområdet på väg?

Vilken valutaordning behöver Sverige framöver?

Tre dimensioner

① Ekonomisk

② Politisk

- a) Identitet & solidaritet
- b) Politiskt inflytande

③ Finansiell

Internationella monetära systemet

Mer geopolitiskt – mer digitalt

Finansiella system = politiska verktyg

Ökad geofinansiell fragmentering

Dollarns framtida roll som reservvaluta

Stablecoins/digitala centralbankspengar

Riksbankschef Erik Thedéen

Intervju med Dagens industri 24 september 2026

Det viktigaste för ett lands framgång är saker som ordning på statens finanser, bra institutioner och framgångsrikt företagsklimat.

Det gör vi ganska bra i Sverige.

Så **valutasystemet verkar inte vara avgörande** för ett lands framtid, det är viktigt att ibland **påminna om det.**

Tack!

Mejl: robert.bergqvist@seb.se
Mobil: +4670 445 1404
X/Twitter: @BergqvistRobert

Klämtar klockan för kronan?

En ESO-rapport om Sverige, euron och EMU

Volym 1

RAPPORT TILL
Expertgruppen för
Studier i Offentlig ekonomi
2026:6

STATENS OFFENTLIGA
UTREDNINGAR
Fi 2007:03

Har vi ett val?

2026-10-08

Expertgruppen för
Studier i Offentlig ekonomi

Klämtar klockan för kronan?

En ESO-rapport om Sverige, euron och EMU

Volym 1

RAPPORT TILL
Expertgruppen för
Studier i Offentlig ekonomi
2026:6

STATENS OFFENTLIGA
UTREDNINGAR
Fi 2007:03

Har vi ett val?

2026-10-08

Expertgruppen för
Studier i Offentlig ekonomi